

روڼی قوتا بخا نځی بندۍ تی ل

پروړو ډډۍ کړدنی مندا ځان..

روڼا شوان

(جان د لوی) د ډډۍ ت: "مندا ځان و خړر گڼ شوی.. ک ه موو د زگا پروړو ډډۍ یی ځان ب د وړیدا د سوو ډډۍ و".

پروړو ډډۍ کړدنی مندا ځان ب د روستی، هونر و زانستی. ډرک کی پوړیستی زړ گړنگ و ه ځستیار و پیرز و چار نووساز. پروړو ډډۍ کړدنی مندا ځان، کار کی ځاسان و ب ماندو و بوون و ه ډډۍ م کی و ب ډډۍ کړدن نیی. ب ډډۍ م کار کی ډډۍ ستی میښ نیی. ل بار ی گړنگی پروړو ډډۍ مندا ځان و:

(ډ فلاتوون) د ډډۍ ت: "هونر ډډۍ کی تر بوونی نیی.. ک ل پروړو ډډۍ ب رزتر و پیرزتر ب ت".

(دان ت) یش د ډډۍ ت: "ل دوی پارووی ځان.. پروړو ډډۍ ی ک م پوړیستی گ ډان".

(ډ رستی) ش د ډډۍ ت: "ر گ ډ پروړو ډډۍ تا.. ب ډ م ب ر ک ی شیرین".

کور دیش د ډډۍ ت: "مندا ځان شیرینن.. ب ډ م پروړو ډډۍ شیرینتر".

د ډیند س ر کړ کی باس ک ځ مان، ک د بار ی گړنگی ر ډ ی قوتا بخا نځی بندۍ تی ل پروړو ډډۍ کړدن و ف ر کړدنی مندا ځان و کاریگ ریان ل ځانی ډ م و داهاتوویاندا.

د ډ کړ ب ش و ی کی ساکار و گشتی پ ځاسی چ مکی قوتا بخا نځی بکړ، ک بریتی ل گړنگترین دام زراوی ف رمی پروړو ډډۍ ی و ف رکاری و ک م ځای تی. ل دوی م و خ ځان، قوتا بخا نځی مای دوو می مندا ځان. شو ډډۍ ک ک مندا ځان ر ځان مای ی کی ز ر ب ف ر بوون و ب چالاکی ه م چ ځ ش ډ ت ډیدا ب س ر د ب ډ. قوتا بخا نځی بندۍ تی ل رووی پروړو ډډۍ ی و ک م ځای تی و، ل ځ ر چاود ډری مام ستایانی پیش ی و پسپ ر دای. ر ډ کی گړنگ و کاریگ ر ی ل گ ځ کړدنی د روونی و ج ستی و ک سای تی و ک م ځای تی مندا ځاندا ه ی. چونک قوتا بخا نځی شو ډډۍ نیی ک مندا ځان ت ځا ت ځیدا ف ر ی خو ډندن و نووسین بکړن. ب ډ کو قوتا بخا نځی بندۍ تی بناغ ی کی ب ه ځ ب گ ځ کړدن و پروړو ډډۍ کړدن کی د روستی مندا ځان و ځاماد کړدنیان ب

داهاتوو یی کی گشتړ. لـم قـناغـدا منداان وکو
ئیسفـنج، زانست وزانیاری هـمـچـشنـ هـدـمـژن. لـ
جاـنامـی گـردوونی مافـکانی منداانیشدا، مافی
پـروـرد و خوـندن جـگیرکراو. بـ جـاوازی مافی رـوای
هـر منداانـکـ، کـ بـ خـاـیی لـ قوتا بخانـی بندـتـیدا
و ربگیرـت و پـروـرد بکـرت و درـژ بـ خوـندن بدات.
هـر لـ کـنـو، لـ سـردـمی یـنـانی کـن (گریکیـکان) و رـمای
کـن (بیزـنتیـکان) و هـندستان و چین دا، قوتا بخانـی
فـرمی هـبوو.

پـویستـ ئـو شـ بزانی، کـ پـروـرد و فـرکردن، دووانـ و
تـواکـری یـکـترین و گیانـکن لـدوو جـستـدان و لـ یـکـتری
جـانـا بندـو. لـم سـردـمـشدا پـشـکـوتن و گـانـکاریـکی زـر لـ
شـواز و لـ رـبازـکانی پـروـردـکردن و فـرکردنی قوتا بیاندا
هاتوونـ تـ ئـاراو. ئـمـش پـویستـی کی سروشتیـ، چونـکـ نـ
ئـمـمان و کو دوـنـ وایـ، نـ قوتا بیانی ئـمـشمان و کو
قوتا بیانی دوـنـ وان. شـوازی پـروـرد و فـرکردنی کلاسیکی
تـقـین ئاسایی و تووتی لاسایـکردن و پـندـری بـسـرچوون. لـ
سـردـمی شـشـی تـکنـلـژیا و گـانـکاری خـرا و داهـنـانی سـیر و
سـمـر داین. لـ سـردـمی جیهانگیری داین. بـگومان منداانـی
ئـمـمان زیرکـتر و زـرازانـتر و هـشـیارتر و بلیمـترن لـ منداانـی
سـدـی رابردوو. پـویستـ قوتا بخانـ و مامـستاگان و بـرنامـ و
پـرگـرامـکانی پـروـرد و نو و شـواز و رـبازـکانی
فـرکردنیش، لـ ئاستی هیوا و خـون و پـداو یستـیـکانی
قوتا بیانی ئـمـداین.

قوتا بخانـی بندـتـی، رـکـکی گـرنـگی لـ پـروـردـکـرنی دروستی
منداانـدا هـیـ.

ئامانجی سـرـکی پـروـردـش، یارمـتـیدانی منداانـ بـ ئـوای بـ
دروستی گـشـبـکن و پـبـگـن، بـ باشی رـفتار و هـسوکـوت بـکن..
لـ بارـی گـرنـگی قوتا بخانـو:

کـنـنووسـری جیهانی (فیکتـر هـگـ) دـتـ: "ئـوای دـرگـای
قوتا بخانـ یـک بکاتـو. دـرگـای بـندـخانـ یـک
دادـخات".

بـ کورتی و بـ چـی، باس لـ هـندـک لـ گـرنـگیـکانی رـی
قوتا بخانـی بندـتـی، لـ پـروـردـکردن و فـرکردنی منداانـ
دـکـین:

۱- توانای دیاریکردنی ئامانج: خوـندنـی وانـکان و هاندانی
هـمـیشـی قوتا بیان لـ لایـن مامـستاگان و گـشـکردنی

رښتيا، وا له منداښان دكښن كې ټامانجې ژيانيان ديارى بكن. وا دكښن كې هـر منداښك بىركاټو و خـيا له و بكاټو كې له داهاتوودا بـت بـ چى. بـ ټـوپـى تواناشيـو هـوـبـدات بـ گـيـشتن بـو ټامانجـى كـ له خـياى خـيدا ديارى كـوو. چـونـكـ ژيان بـ ټامانـج نـا بـت.

۲- منداښان فـرى هاوـىـتى دـبن: قـوتـا بـخانـى بـنـىـتى يـكـم شـوـنـد، كـ منداښان له واتاى هاوـىـتى تـدـگـن، ټـگـرچى بـ هـشيارىـكى كـمـيـشـو و بـت. بـمـام له دواييدا ټـوـيان بـ دـردـكـوت كـ هاوـىـيانى قـوتـا بـخانـيان، رـاسـترين هاوـىـن كـ تا ساـنـكى زـر ټـم هاوـىـتيـيان دـمـنـتـو و كا نـا بـتـو. هاوـىـتى له مـفـناغـدا لهـسـر بـشـداريـكـردنـى رـژانـى بـ ټامانـج و بـ بـرژو و نـديـي. لهـسـر بـنـماى رـز و خـشـويـسى و دـپـاكـى و دـسـزيـي. بـيـ تا ساـنـك درـژ دـمـنـتـو و.

۳- رـز و بـرپرسيارـتى: قـوتـا بـخانـى پـرـنـسيـي رـز بـرانـبـر بـ هاوـىـكانـيان و مـمـسـتـاكانـيان و كـسانى تر له دـروونى منداښاندا دـو و نـت. فـرى بـرپرسيارـتـيشـيان دـكـات، پـشـهـموو شـتـك پـوـيـست بـرپرسيارـبن له شـتـكانى خـيان. فـرى ټـو و شـيان دـكـات كـ چـن بـ بـ يارمـتـيدانى دـرـكى، بـن بـ قـوتـا بـيانى خـشـويـست و رـزدار و هاوسـنگ.

۴- پـكـهـنـانى كـسـايـتـيـكى سـر بـخـ: قـوتـا بـخانـى بـنـىـتى له روى دـروونـيـو بـشـدارى له پـكـهـنـانى كـسـايـتى سـر بـخـى منداښان دـكـات، دـوور له كـسـوكـاريـانـو. له ټـنـجامـدا منداښان فـرى بـنـماكانى پـشت بـخـبـستن دـبن، گـر خـواردن بـت، يان نووسين خو نـدنـو و وـانـكانـيان بـت، يا ټـنـجامـدانى هـر كارـكى تر بـت.

۵- ټاشكراكردنى بـهرـكانـيان: قـوتـا بـخانـى رـنـكى گـورـى هـيـ له ټاشكراكردنى بـهرـكانى منداښان، بـهرـ له و نـكـشانـدا بـت يا و رـزـش يا ټـدـبيـات يا زانيارى يا له بـوارى ژـنـينى ټـمـرـكى موزيـكى بـت يا گـرـانى و هـپـپـكـ، يا نـوانـدنـى شـنـيـي. يا له هـر بـوارـكى تـردا بـت. منداښان ټـو هـلـيان بـ دـدـخـسـت كـ بـ ټـارـزووى خـيان، گـوزارـشت له بـر و هـز و خـياى خـيان بـكن. لهـردا له رـى چـاوـدـريـكـردن و بـنـينـو، مـمـسـتـاكان رـنـيان هـيـ له دـزـينـو و بـهرـكانى منداښاندا. ټـاگـادارى كـسـوكـاريـشان بـكـنـو، تا پـكـنـو پـلان بـ گـشـكـردنى بـهرـكانـيان دـبن.

۶- فـرـكـردنى منداښان بـ مـتـمانـ بـخـبوون: زانايانى دـروونـاسى و پـروـرد، پـيانـوايـ كـ مـتـمانـ بـخـبوون،

گرنگترین کللی کسای تی دروست و رگای دنیا یی بر و سرک و تن ل ژبانی ئاکادیمی و زانستیدا. مندا ان ل دایکبوونیا و تا پش قناغی باخچی مندا ان تا راد یی کی ز ر پشت ب دایکان و باوکانیان دبستن. زیاد ری دایکان و باوکان ل چاودری و پاراستن و ترسیان ل مندا انیان. دبند هی ئوی ک مندا ان متمان یان ب خیان دبست و خیان ب دبستات بزنان و ب پرس و را و بیاری دایکان و باوکانیان ن توان ب یاربندن و کارک ئنجام بدن. بام قوتابخانه هانیان ددات ب متمان ب خبوون و پشتبستن ب تواناکانی خیان و بیاردانی خود ل کارکانیان. ب ترسیش گوزارشت ل ناخی دروونی خیان بکن، ب ئوی پشت ب هیچ کسک ببستن یا ل ه و شکستی بترسن.

هر زانایانی دروونناسی ئ و راستییان پشتراستکردت و، ک مندا ان ب رمکی هست ب و دکن، ک بها و شک دارییان هی. پویست قوتابخانه گرنگی ئم هست سروشتیی مندا ان بقزت و و گشی پبدن. همیشش پاپشت و هاندریان بن، ب ئوی مندا ان متمان یان ب خیان دبست. و پشت ب تواناکانی خیان ببستن. ئمش فاکتوریکی ئرنی بهز ب ئوی مندا ان کاری باش و جوان ئنجام بدن و ئزموونیان دبست و ل کاری ناپسند دوور بکون و.

۷- قوتابخانه مندا ان فبری بها ک ممای تییکان دکات: بوونی ک ممک مندا ان ل شو ن کدا، ک پک و یاری دکن و ماویکی در پک و. ل مم و مندا ان ب کرداری فبری هاند بها و پر نسیپی ک ممای تی دبن، ک پشتر ل دایکان و باوکانیان و گو یان ل یان بوو، ب ئوی ل واتاکانیان تبگن. ب نموون: ب تکک بوونیان ل گ هاو کانیا ندا، فبری ئ و دبن ک خ پسند بن، خواستنی شت کان و یاریکردن ب شتکانی یکتی ب لایان و ئاسایین. تانان هاند جار ل خواردن کانیشیاندا بشی یکتی ددن. ب ممش فبری خشویستی یارم تیدان و بخشین دبن. فبری هاوکاری و ه ماه نگی و هر و زی دبن. فبری ئ و ش دبن ل قس کردن و گفتوگ کانیا ندا، راستگ بن و راستیی کان نشارن و. فبری رحی و رزشی و لبووردن دبن و رز ل بیروا جیاوازکانی هاو کانیان دگرن.

۸- گشکردنی زانیاری و زانستی زمانوانی: گرنگترین ری قوتابخانه ی بندتی، گشکردنی زمانی مندا ان. فبری ر زمان و وش و رستی تازیان دکن. ب ش و یکی زانستی،

شارزاییان له زمانی پټی کوردیمان دټټ و فټرهټنگی وشکانی زمانیان گټټدټکات و پټشدټکټوټت و دټوټمټند دټټت. فټری ئټوټ دټبن کټ بټ زارټکی و بټ نووسین، گوزارشت له هټست و بیر و هزری خټیان بکټن.

۹- منداټان له قوتابخانټی بندټټټټټیدا فټری رټزگرتن له دټستوور و یاساکان دټبن: قوتابخانټ ئټو شوټندټیټ، کټ منداټان تټیدا فټری ئټوټ دټبن کټ بټ جوانی و هټمنی و بټ رټزټوټ قسټ له گټټ مامټستاکیان و هاوټټکانیاندا بکټن. فټری ئټوټش دټبن کټ له هټټسوکټوتټکانیاندا، بټ رټکوټکی رټفتاربکټن و سنووری یاسا نټبټزنټن. فټری ئټوټش دټبن کټ نابټت له ئټرټکټکانیدا کټمتټرخټمی بکټن. هټستیش بټ گرنگی و بټ چټژی سټرکټوتن و درچوونیان بکټن، کټ بټری هټوټ و کټششیانټ.

۱۰- ئازادی بټ منداټان و گټورټکان پټویستیټکی زټر گرنگټ: هټج ئټټرټرټاتیفټکی تر نیټ کټ بتوانټت جټی ئازادی بگټټتټوټ. پټویستټ قوتابخانټ روټبټرټکی فراوانی ئازادی بټ منداټان بټټخسټندټت. بټ ئټوټی بټ بټ ترس گوزارشت له هټست و سټزی ناخی دټروونیان بکټن و بټشداربن له و بټیارانټی پټیوټندیان بټ منداټانټوټ هټټیټ. سټرپشک و ئازادبن له هټټبټژاردن و بټشداریکردن له چالاکیټکانی قوتابخانټکټیان.

۱۱- گواستنټوټی رټشنبیری: قوتابخانټ کار بټ ئټوټ دټکات کټ رټشنبیری بټماوټ، بټ شټوازټکی سووک و ئاسان، له دواټ بټژارکردنی له ئټفسانټی پټوپوټوچ، بټ نټوټی تازټ بگوازټتټوټ. بیگټمان قوتابخانټی بندټټټټټی رټټکی گرنگ و سټرټکی له رټشنبیریکردنی منداټاندا هټټیټ. بټ ئټم مټبټستټش، قوتابخانټ دټتوانټت بټشک له هټکارټکانی رټشنبیری منداټان - کټ زټرن - دابین بکات.

۱۲- پټروټردټکردنی منداټانی کوردمان بټ هاوټټستټبوون بټ کوردستان: قوتابخانټی بندټټټټټی، رټټکی گرنگ و کاریگټری هټټیټ، له چاندن و له شیرینترکردنی هټست و سټز و خټشټویستی و هاوټټستټبوونی منداټانی کوردمان بټ کوردستانی نیشتمانی جوان و شیرینمان. ئټمټش گرنگترین و پیرټترین ئامانجټ له پټروټردټکرنی منداټټکانمان، کټ هیواټ داهاتووی کورد و کوردستانن. ئټم ئټرکټش بټ تټنیا ئټرکی قوتابخانټ و مامټستاکیان نیټ، بټټکو ئټرکی دایکان و باوکان و دادټکان و نووسټران و هونټرمټندان و میدیاکان و راگټیانندنټکان و رټکخراوټکانی منداټان و هټموو دټسټز و هیواخوازټکی داهاتوویټکی گټشترټ بټ کورد و کوردستان.

بـجـگـ لـ و گـرـنـگـیـا نـی سـرـو، قـوـتـا بـخـا نـی بـنـد تـی رـیـکـی گـور
و کـا رـیـگـری لـ چـ نـدـین گـرـنـگـی تـرـدا هـی، لـ پـرو رـد کـردن و
فـر کـردن و ئـا رـا سـت کـردنـی رـا سـت و دـر و سـتی مـنـدا کـا نـما ن، بـ
ئـا رـا سـتـی هـی و ئـا مـا نـجـة نـتـو یـی و نـی سـتـمـا نـیـی کـا نـما ن.

رـزـا شـوـان

نـرو یـج: ۲۰۲۲